

Avdelningen för samhällsutveckling
Samhällsskydd och beredskap

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Niklas Olsson
Handläggare
Telefon 010-224 93 25
niklas.u.olsson@lansstyrelsen.se

103 33 Stockholm

Länsstyrelsen i Västmanlands svar på betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Västmanland anser att utredningen innehåller att antal bra förslag såsom en tydligare systemledning, utökad och förbättrad samverkan samt en större enhetlighet i landet. Länsstyrelsen ser fördelarna i att staten, genom bland annat Länsstyrelsen, ska kunna ta över den kommunala räddningstjänsten om situationen kräver det. Därmed finns behovet av att bibehålla grundläggande principer inom krisberedskapen. För att uppnå detta behöver Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) nationella roll och mandat tydliggöras.

Länsstyrelsen i Västmanland vill understryka att det är särskilt viktigt att se till att de lokala, regionala och nationella nivåerna bibehålls. Under 2018 härjade flera bränder parallellt med extrem torka och värme. Under 2014 var det en stor brand som härjade i Västmanland. Osäkerheten kring var en brand kan uppstå innebär att beredskapen måste vara god i hela landet. När arbetet förankras tvärsektorielt genom de olika nivåerna anser Länsstyrelsen att detta uppnås. Länsstyrelsen i Västmanland ifrågasätter därför starkt utredarens slutsatser att centralisera ansvaret för insatserna och anser istället att man bör bibehålla det uppbyggda krishanteringssystemet som bygger på ansvars-, närhets- och likhetsprincipen. Länsstyrelsen i Västmanland anser att MSB:s välförankrade metod *”Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar”* fortsatt måste få vara vägledande för den svenska krisberedskapen.

Länsstyrelsen i Västmanland anser att det saknas åtgärder kopplat till ett effektivare skogsbrandförsvar och förebyggande åtgärder. Länsstyrelsen i Västmanland vill poängtera att en effektiv beredskap inte enbart handlar om den släckande kapaciteten utan även det förebyggande och förberedande arbetet. Här menar Länsstyrelsen att myndigheten har en unik egenskap i sitt regionala områdesansvar. Den regionala kunskapen som finns på varje enskild länsstyrelse tillsammans med en uthållighet i form av en gemensam resurssamordning av personal visar att 21 myndigheter snabbt kan kraftsamla och skapa robusthet vid händelser såsom stora skogsbränder mer hög omsättning av resurser.

Det är mot denna bakgrund som Länsstyrelsen i Västmanland lämnar synpunkter på utredningen SOU 2019:7, *Skogsbränderna sommaren 2018*.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nationella roll

Sommarens skogsbränder visar tydligt att det saknas en nationellt samhallande nivå. När det kommer till prioritering och inriktning av nationella och internationella förstärkningsresurser behövs det en organisation som står utanför händelsen. MSB hade under sommaren denna roll och det är på denna nivå som Länsstyrelsen i Västmanland anser att MSB ska verka ifrån. Genom att ha ett top-down perspektiv kan strategiskt viktiga beslut fattas, resurser fördelas och samlade lägesbilder skapas. Länsstyrelsen anser att det är just denna nationella roll som MSB ska ha och fokusera på att utveckla.

Länsstyrelsen i Västmanland är av åsikten att det är viktigt att de nationella, regionala och lokala nivåerna bibehålls. Utredningens förslag att MSB direkt arbetar mot kommunerna inom LSO är olämpligt och ett direkt avsteg från en av svensk krisberedskaps viktigaste grundpelare. Det skapas en otydlighet gentemot den lokala nivån kring strukturen och vilken nivå som lämpligast kontaktas i olika frågor. Gränsdragningen mellan den regionala nivån och den nationella nivån suddas ut.

Länsstyrelsens regionala närvaro och roll

Länsstyrelserna ansvarar för en mångfacetterad verksamhet som omfattar väldigt många olika och unika kompetenser. Ett bra exempel på en unik kompetens är Life-Taiga projektet som inriktas på planerade naturvårdsbränningar. Kunskapen om hur en brand beter sig i skogsmiljö och den utrustning som finns för brandbekämpning har under bland annat bränderna sommaren 2018 visat sig vara en mycket viktig resurs för omfallsplanering. Denna kunskap tillsammans med en bred områdeskunskap inom naturvård, krisberedskap, GIS, kommunikation, juridik och räddningstjänst gör att Länsstyrelsen är särskilt lämpad att handha det regionala arbetet.

Länsstyrelsen i Västmanland vill tydliggöra att en god beredskap inte enbart baseras på släckningskapacitet utan att det även handlar om förebyggande och förberedande åtgärder. Med sitt regionala områdesansvar har länsstyrelserna större möjlighet att samordna och förbereda länet än vad en centraliserad samordning kan. Flera län har geografiskt långa avstånd där en länsstyrelse ändå har en god lokalkännedom vilket en central myndighet saknar kunskaper om. Varje län har geografiska skillnader och en central aktör kan finna svårigheter i att identifiera det effektivaste tillvägagångssättet för hantering utifrån geografiska förutsättningar.

Utredningens avgränsning är att uteslutande se till de tre mest drabbade länen vilket kan ses som naturligt. Det är emellertid en del viktiga lärdomar som går förlorade och ett stort fokus av utredningen läggs på den tidigare utredningen SOU 2018:54 *En effektivare kommunal räddningstjänst*. Utredningarna som genomförts efter bränderna i Västmanland i juni 2018 har visat att förmågan markant har förbättrats jämfört med bränderna 2014. Bland annat har vunnna erfarenheter från 2014 resulterat i att samverkan mellan aktörer var mycket

effektiv och hade rätt prioritering från början vilket ledde till att branden som härjade i Sala 2018 inte fick möjlighet att eskalera i den omfattning som befarades. Den kommunala och regionala nivån arbetade tätt tillsammans och Länsstyrelsen upplevdes som aktiv och operativ från början.

Som regionalt områdesansvarig har Länsstyrelsen i Västmanland ett väletablerat samverkansorgan, U-Sam, för att hantera samhällsstörningar. I U-Sam finns kommunala aktörer, räddningstjänsterna i länet, Länsstyrelsen, Polismyndigheten, SOS, P4, Region Västmanland samt Försvarmakten samlat. Denna samverkansmodell är väletablerad och bygger på de olika geografiska områdesansvaren som varje aktör utifrån MSB:s vägledning "*Gemensamma grunder för samverkan och ledning under en samhällsstörning*" besitter. U-Sam verkar både före, under och efter en samhällsstörning vilket underlättar samverkan vid en faktisk händelse. De positiva effekterna av att samverka i vardagen blir tydliga när svåra uppgifter ska hanteras gemensamt. Samverkan och arbetet med skogsbrandsbekämpningen ska enligt Länsstyrelsen i Västmanland vara så lik samverkan i vardagen som möjligt.

När det gäller regional samordning har länsstyrelserna naturligt etablerade samverkansytter inom alla aspekter som faller inom den regionalt sammanhållande rollen. Det innebär att Länsstyrelsen har etablerade kontakter inom exempelvis naturvård, krisberedskap, civilsamhället och frivilligverksamhet i vardagen vilket underlättar vid samhällsstörningar.

För att öka sin robusthet har dessutom länsstyrelserna gemensamt arbetat för att skapa en resursplanering av personal som kan nyttjas för att förstärka varandra vid en samhällsstörning. Genom den gemensamma resursplaneringen kan länsstyrelserna, på ett mer effektivt sätt, samordnas för att stärka varandra vid större samhällsstörningar.

Synpunkter på presenterade förslag till åtgärder

Utredningen innehåller en del bra förslag, vilka många redan har presenterats i SOU 2018:54 *En effektivare kommunal räddningstjänst*. En enhetlig nomenklatur, tydligare systemledning och bättre samverkan är exempel på bra förslag i utredningen.

Förslaget om att staten delvis ska kunna ta över den kommunala räddningstjänsten, alltså bara själva insatsen och inte hela organisationen i en kommun/förbund, anser Länsstyrelsen är ett bra förslag. Däremot anser Länsstyrelsen att om MSB ska ta över det ansvar länsstyrelserna har utifrån områdesansvarsstrukturen så ställer det krav på att MSB bygger upp en parallell regional närvaro likt den som Länsstyrelsen redan idag har etablerat. Länsstyrelsen anser att uppbyggnationen av en parallell organisation är slöseri med resurser och gynnar inte ändamålet. Länsstyrelsen ser detta som olämpligt då den regionala närvaron redan finns och är etablerad sedan tidigare. Att gå ifrån det väletablerade systemet baserat på närhets-, likhets- och ansvarsprincipen inom ett område skapar oklarheter i räddningstjänstens roll i det svenska krisberedskaps-systemet och vägen framåt. Länsstyrelsen avstyrker därför förslaget till ändring i 2008:1002.

Länsstyrelsen är dock positiv till ett förtydligande av MSB:s nationella roll, att MSB ska få mandat att inrikta och prioritera tillgängliga resurser i en nationell funktion *när så krävs* (förslag till ändring i 6 kap §2 och §3 i förordningen om skydd mot olyckor).

Länsstyrelsen i Västmanland vill poängtera att det varken är nödvändigt eller lämpligt att särreglera hur det statliga arbetet inom området kommunal räddningstjänst hanteras utan att beakta hela krishanteringssystemet och skärningen mellan den nationella, regionala och lokala nivån. Utredningens förslag att särreglera just räddningstjänst riskerar att skapa otydligheter mellan den nationella nivån som MSB naturligt bör ha och den regionala nivå som länsstyrelserna har i krisberedskapssystemet.

Slutligen anser Länsstyrelsen att utredningen skulle kunna ha undersökt ytterligare åtgärder kopplat till det förebyggande arbetet, uppbyggnaden av regional förmåga som inte enbart kopplar till släckningskapacitet samt strategiska inriktningar. Länsstyrelsen anser att utredningen gjort en felbedömning i frågan om vilka kompetenser som behövs för ett effektivt skogsbrandförsvar. För att uppnå ett effektivt skogsbrandförsvar krävs såväl utökad kompetens kopplad till räddningstjänst likväl som andra delar av samhällets samlade resurser. Under förra årets bränder kunde Länsstyrelsen i Västmanland exempelvis se att tidigare nätverk med lokala aktörer innebar snabb samordning mellan aktörer och en möjlighet till snabba ändringar i inriktningsbeslut. Medan Storstockholms räddningscentral kunde samordna arbetet med bränderna kunde Länsstyrelsen se

till andra behov såsom att stödja polis, förmedla gemensamma budskap ut i länet via media och samordna olika aktörers resurser utifrån det aktuella behovet.

Utredningen har gjort en bedömning kring användningen av resurser, men lämnar inga förslag på åtgärder. Resurser som länsstyrelserna besitter i form av nyckelkompetenser riskerar att dräneras och inte nyttjas om ansvaret för regional samordning flyttas till MSB. Vidare görs en bedömning att räddningstjänsterna och kommunala aktörer behöver bli bättre på att ta emot och använda frivilligresurser på ett mer effektivt sätt men inga åtgärder presenteras.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Minoo Akhtarzand, med handläggare Niklas Olsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsrådet Ulrica Gradin och avdelningschef Lars Bränn deltagit.

Minoo Akhtarzand
Landshövding

Niklas Olsson
Handläggare